

Forum
Innowacyjności

Systemy geotermalne CO₂-EGS -nowe technologie w zakresie energii

---

dr hab. inż. Anna Sowizdzał

Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska
Katedra Surowców Energetycznych

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Wspólnie działamy na rzecz Europy **zielonej**,
konkurencyjnej i **sprzyjającej integracji społecznej**

www.energizers.agh.edu.pl

Projekt *CO₂-Enhanced Geothermal Systems for Climate Neutral Energy Supply*, akronim EnerGizerS, numer rejestracyjny NOR/POLNOR/EnerGizerS/0036/2019, otrzymał dofinansowanie w ramach polsko-norweskich projektów badawczych POLNOR 2019 finansowanych przez Fundusze Norweskie za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju

Niekonwencjonalne systemy geotermalne CO₂-EGS jako systemy energetyczne neutralne dla klimatu

CO₂-Enhanced Geothermal Systems for Climate Neutral Energy Supply

EnerGizerS

DOFINANSOWANO
ZE ŚRODKÓW
BUDŻETU PAŃSTWA

PROGRAM „BADANIA STOSOWANE”

CO₂-Enhanced Geothermal
Systems for Climate Neutral
Energy Supply

DOFINANSOWANIE
869 096,25 zł

CAŁKOWITA WARTOŚĆ INWESTYCJI
5 932 700,00 zł

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Czas trwania projektu:
1.10.2020 – 1.10.2023

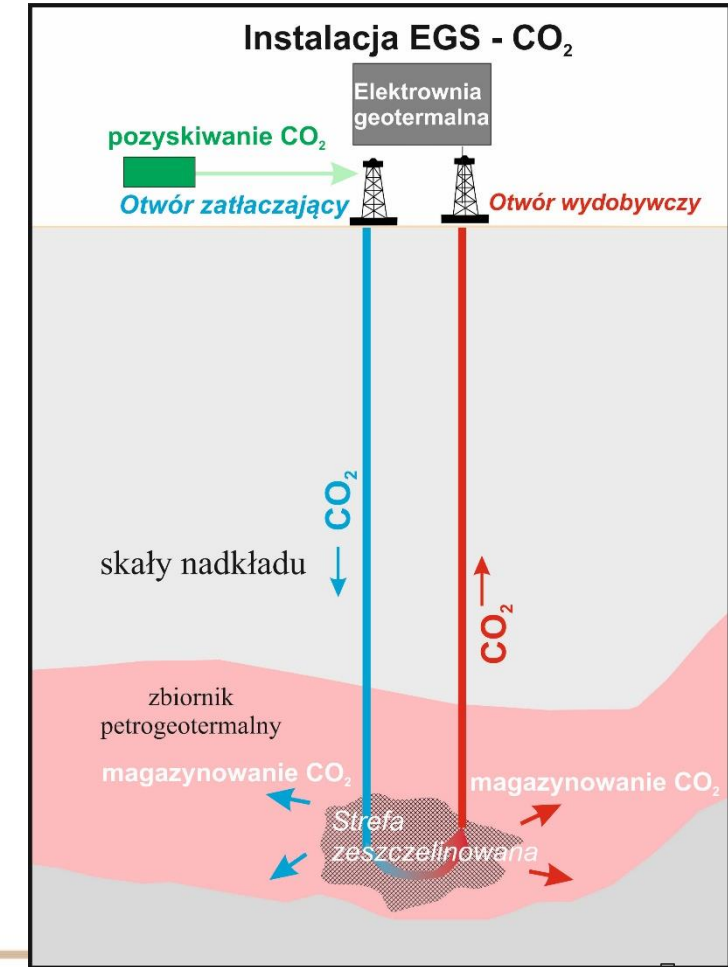
Budżet projektu:
5 932 700 PLN

Kwota dofinansowania:
5 793 975 PLN

Głównym celem projektu jest analiza efektywności funkcjonowania niekonwencjonalnych systemów geotermalnych (ang. Enhanced Geothermal Systems; EGS) wykorzystujących dwutlenek węgla (CO_2) jako medium robocze.

- ✓ Rozwój technologii wspomaganych systemów geotermalnych (EGS) wykorzystujących nadkrytyczny dwutlenek węgla jako medium robocze;
- ✓ Intensyfikacja współpracy między partnerami polskimi i norweskimi oraz wymiana doświadczeń w zakresie wykorzystania energii geotermalnej i geologicznego składowania dwutlenku węgla;
- ✓ Ograniczenie emisji dwutlenku węgla i łagodzenie antropogenicznych zmian klimatu przy jednoczesnym zaspokojeniu potrzeb energetycznych.

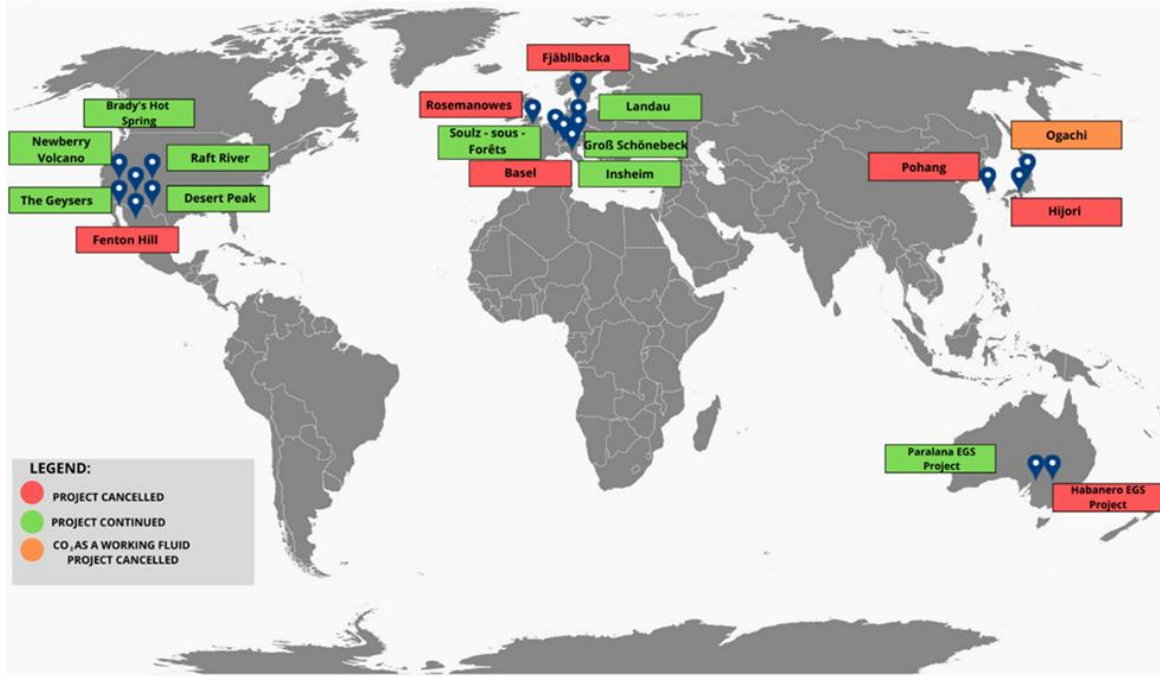
Technologia EGS wykorzystująca CO_2 jako płyn roboczy łączy w sobie aspekty pozyskiwania czystej energii z wnętrza Ziemi oraz redukcji emisji dwutlenku węgla

EGS- Enhanced Geothermal System wspomagane/wzbudzane systemy geotermalne

“EGS, a breakthrough technology successfully demonstrate, will allow a geothermal development anywhere in Europe. EGS will become competitive within a few more years”

Dec, 2010 - EGEC President Dr Burkhard Sanner

Energia gorących suchych skał jest wykorzystywana na świecie za pomocą technologii **E**nanced **G**eothermal **S**ystems – wspomaganych systemów geotermalnych

Rok 1974 – Los Alamos, Fenton Hill, USA

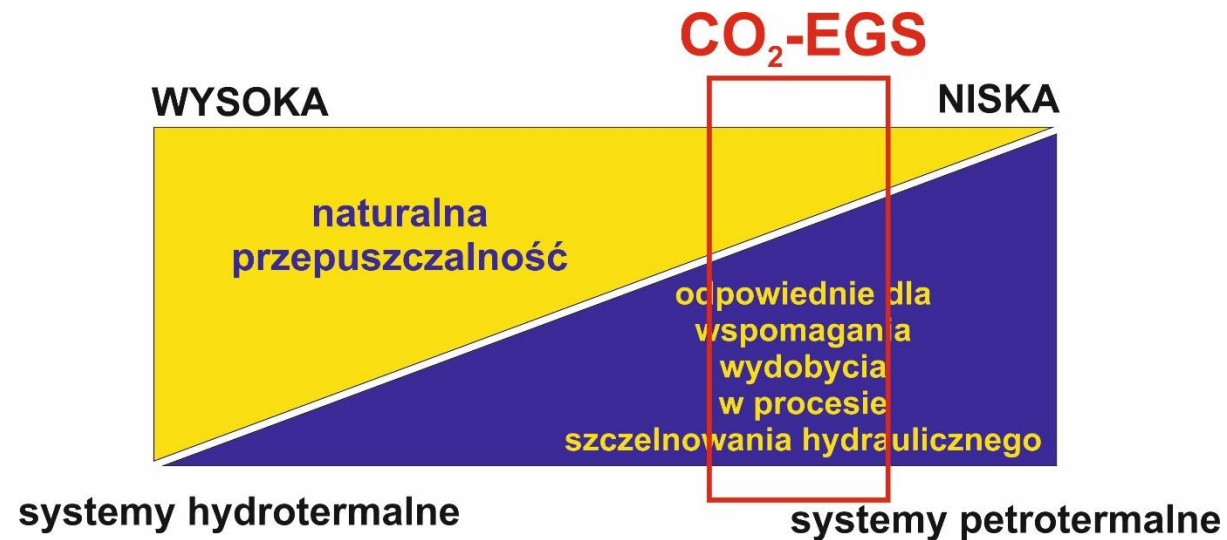
Lokalizacja wybranych systemów EGS (na podstawie Bergur i in., 2015, Breede i in., 2013, Lu 2017, Olasolo i in. 2016, Tester 2006)

ZAŁOŻENIA PROJEKTU EnerGizerS

1. EGS – dla celów energetycznych

Koncepcja wykorzystania ciepła z gorących, suchych skał zakłada wykonywanie głębokich otworów wiertniczych na obszarach charakteryzujących się anomaliami wysokich temperatur i intensywnym przepływem ciepła

2. Sekwestracja CO₂ – dla celów środowiskowych

wg Zimmermman i in., 2011

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

WP1. Identyfikacja kluczowych parametrów dla efektywnego wykorzystania systemów CO2-EGS i wybór odpowiednich lokalizacji

WP2. Charakterystyka zbiornika geotermalnego na podstawie wyników kompleksowych badań laboratoryjnych skał

WP3. Eksperymentalne określenie właściwości i sposobu zachowania płynów roboczych w systemach CO2-EGS

WP4. Modelowanie matematyczne eksploatacji zbiornika geotermalnego CO2-EGS

WP5. Modelowanie matematyczne kogeneracyjnych systemów energetycznych pracujących z wykorzystaniem dwutlenku węgla

WP6. Ocena techniczno-ekonomiczna i środowiskowa

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Norway
grants

IDENTYFIKACJA STRUKTUR GEOLOGICZNYCH ODPOWIEDNICH DLA SYSTEMU CO₂-EGS

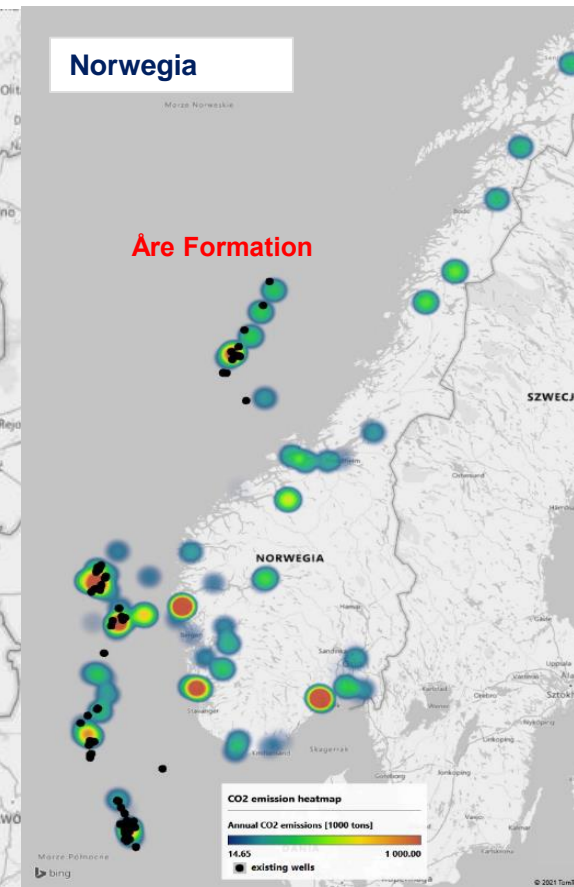
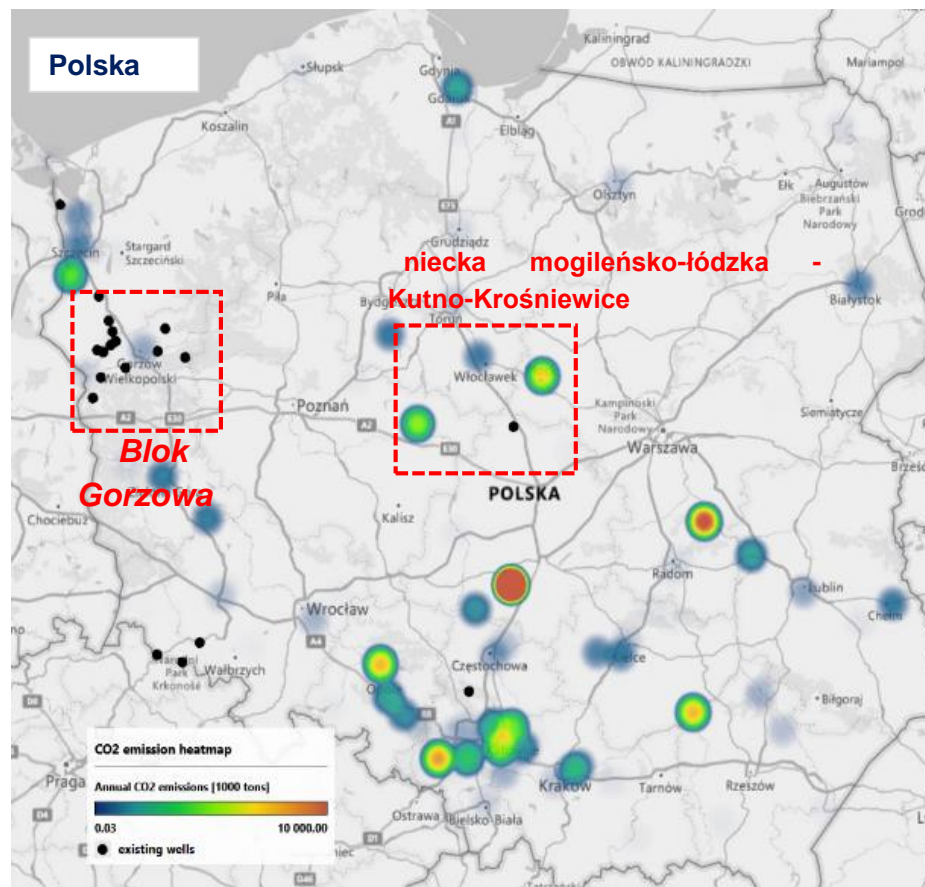
Identyfikacja struktur geologicznych odpowiednich dla CO₂-EGS:

☐ w Polsce - obszar **Bloku Gorzowa** i
niecki **mogileńsko-łódzkiej**

☐ w Norwegii: formacja **Åre** na Morzu
Norweskim, formacja i formacja
Skagerrak (Morze Północne)

Metoda Matrix of
Influences (MOI)

Charakterystyka zbiornika geotermalnego na podstawie wyników kompleksowych badań laboratoryjnych skał

A

B

POLSKA – BLOK GORZOWA

NORWEGIA – FORMACJA ARE

Badania laboratoryjne:

- Petrofizyczne (MICP, NMR)
- Mechaniczne
- Termiczne
- Składu mineralnego (XRD)

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

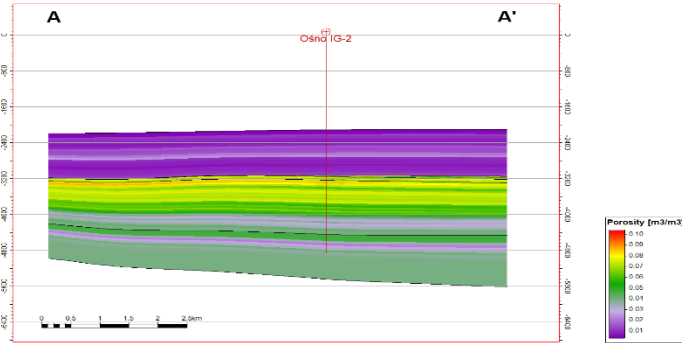

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

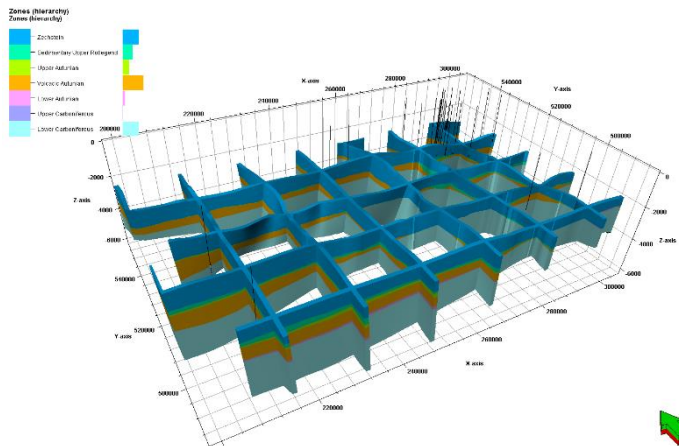

Modelowanie strukturalno-parametryczne

Blok Gorzowa

Przestrzenny rozkład porowatości

Schemat sytuacyjny modelu strukturalnego 3D w rejonie Bloku Gorzowa

Model parametryczny:

- porowatość (PHI)
- zailenie (VSH)
- RHOB

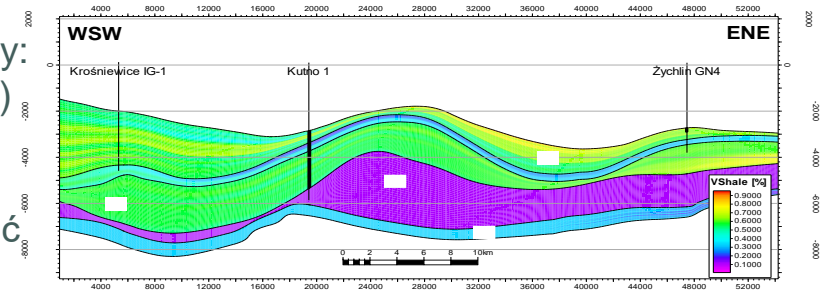
Model strukturalny

Potencjalny zbiornik petrotermalny – skały wulkaniczne czerwonego spągowca

Krośniewice-Kutno

Model parametryczny:

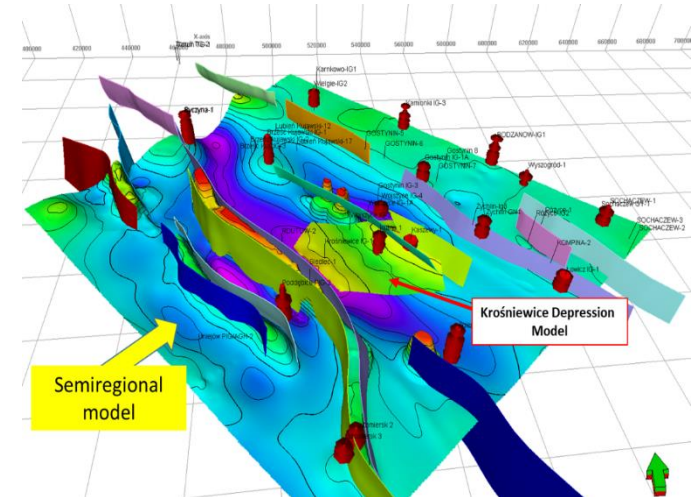
- porowatość (PHI)
- zailenie (VSH)
- RHOB
- przepuszczalność

Zmienność VSH przedstawiona w przekroju poprzecznym

Model strukturalny

Potencjalny zbiornik petrotermalny – skały osadowe triasu dolnego

Mapa strukturalna stropu triasu dolnego i model uskoku rejonu Krośniewice-Kutno

AGH TEAM:
Bartosz Papiernik
Gabriel Ząbek

Eksperymentalne określenie właściwości i sposobu zachowania płynów roboczych w systemach CO₂-EGS

Cel ogólny:

Poprawa zrozumienia zachowania się płynów roboczych EGS w odpowiednich warunkach

Cele cząstkowe:

- ✓ Dostarczenie wysokiej jakości eksperymentalnych danych laboratoryjnych
- ✓ Modyfikacja istniejących modeli płynów roboczych CO₂-EGS
- ✓ Zaangażowanie i kształcenie młodych polskich naukowców

Staż młodego naukowca w Norwegii

SINTEF Energy Research

Urządzenie HPC-PE do pomiarów równowagi fazowej pod wysokim ciśnieniem

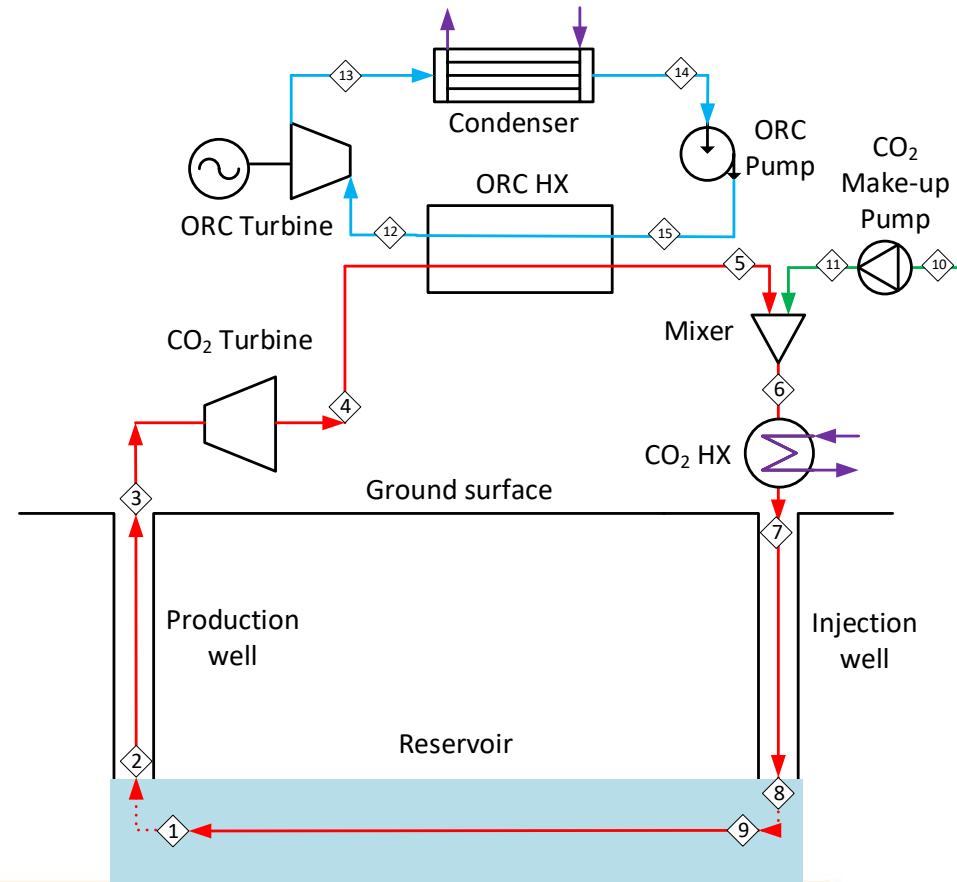
Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Modelowanie matematyczne opartych na CO₂ systemów napowierzchniowych do produkcji ciepła i energii elektrycznej

Model systemu „All in One”

SINTEF/AGH

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Dalsze działania dla określenia efektywności funkcjonowania systemów geotermalnych CO₂-EGS

**Efekty końcowe – konferencja końcowa projektu - wrzesień 2023
ZAPRASZAMY!!!**

WP3: Eksperymentalne określenie właściwości i sposobu zachowania płynów roboczych systemów

CO₂-EGS - Eksperymentalne pomiary właściwości płynów roboczych systemów CO₂-EGS, wykorzystanie danych i aktualizacja istniejących modeli płynów w oparciu o pozyskane dane eksperymentalne

WP4: Modelowanie matematyczne złoża geologicznego wytypowanego do eksploatacji systemu CO₂-EGS

- Numeryczne modelowanie procesu szczelinowania ośrodka skalnego dla wybranego zbiornika EGS; Budowa numerycznego modelu 3D dla wielowariantowych symulacji zatłaczania i eksploatacji CO₂ wraz z prognozami sposobu zachowania złoża w czasie

WP5: Modelowanie matematyczne opartych na CO₂ systemów powierzchniowych do produkcji ciepła i energii elektrycznej

- symulacja i optymalizacja wydajności systemu

WP6: Ocena techniczno-ekonomiczna i środowiskowa

- Założenia dla oceny techniczno-ekonomicznej i środowiskowej; Techniczno-ekonomiczne analizy wykonalności; Ocena oddziaływania na środowisko, w tym bezpieczeństwo składowania CO₂; Analiza ram prawnych i politycznych

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Norway
grants

Źródło finansowania badań

Prace zrealizowano w ramach polsko-norweskiego projektu: ***Niekonwencjonalne systemy geotermalne CO₂-EGS jako systemy energetyczne neutralne dla klimatu***, akronim ***EnerGizerS***, numer rejestracyjny NOR/POLNOR/EnerGizerS/0036/2019 dofinansowanego z Funduszy Norweskich 2014-2021 za pośrednictwem Narodowego Centrum Badań i Rozwoju.

Forum Innowacyjności

DZIĘKUJĘ

---

dr hab. inż. Anna Sowizdzał, prof. AGH
| Akademia Górniczo-Hutnicza im. Stanisława Staszica w Krakowie
| Wydział Geologii, Geofizyki i Ochrony Środowiska
| Katedra Surowców Energetycznych
| email: ansow@agh.edu.pl

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej

Forum Innowacyjności

Ministerstwo
Klimatu i Środowiska

Narodowy Fundusz
Ochrony Środowiska
i Gospodarki Wodnej